EUROPAPARLAMENTET 2009 - 2014

Plenarhandling

4.6.2012 B7-2012/0276

FÖRSLAG TILL RESOLUTION

till följd av ett uttalande av vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik

i enlighet med artikel 110.2 i arbetsordningen

om förhandlingarna om FN:s vapenhandelsfördrag
(2012/2636(RSP))

Anneli Jäätteenmäki
för utskottet för utrikesfrågor

B7-2012/0276

Europaparlamentets resolution om förhandlingarna om FN:s vapenhandelsfördrag (2012/2636(RSP))

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

– med beaktande av FN-konferensen om att förhandla fram ett vapenhandelsfördrag som ska äga rum i New York mellan den 2 och 27 juli 2012,

– med beaktande av generalförsamlingens resolutioner A/RES/61/891 av den 6 december 2006 om vägen mot ett vapenhandelsfördrag och fastställande av gemensamma internationella standarder för import, export och överföring av konventionella vapen, som 153 FN-medlemsstater ställt sig bakom och som utgjorde den formella starten för en process i riktning mot ett vapenhandelsfördrag, och A/RES/64/48[2] av den 2 december 2009 om vapenhandelsfördraget – som 153 FN-medlemsstater ställt sig bakom – där man beslutade att sammankalla en FN-konferens om vapenhandelsfördraget under fyra sammanhängande veckor under 2012 i syfte att utarbeta ett rättsligt bindande instrument på grundval av högsta möjliga gemensamma internationella standarder för överföring av konventionella vapen,

– med beaktande av rådets beslut 2010/336/Gusp av den 14 juni 2010 och de tidigare rådsbesluten om EU-verksamhet till stöd för vapenhandelsfördraget,[3]

– med beaktande av EU:s gemensamma ståndpunkt 2008/944/Gusp om fastställande av gemensamma regler för kontrollen av export av militär teknik och krigsmateriel,[4]

– med beaktande av rådets slutsatser, i synnerhet om vapenhandelsfördraget, av den 10 december 2007 och den 12 juli 2010,

– med beaktande av sin resolution av den 21 juni 2007, vilken uppmanar till en konvention om vapenhandel med upprättande av gemensamma internationella standarder för import, export och överföring av konventionella vapen[5], och med beaktande av sina resolutioner av den 13 mars 2008 om EU:s uppförandekod för vapenexport[6] och den 4 december 2008 om EU:s uppförandekod för vapenexport[7], som båda understryker det akuta behovet av ett vapenhandelsfördrag,

– med beaktande av EU:s svar till FN:s generalsekreterares begäran om synpunkter på inslagen i ett vapenhandelsfördrag,

– med beaktande av de många kampanjerna från det civila samhället världen över till stöd

[1] http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/499/77/PDF/N0649977.pdf?OpenElement
[2] http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/464/71/PDF/N0946471.pdf?OpenElement
[3] EUT L 152, 18 juni 2010, s. 14–20.
[4] EUT L 335, 13 december 2008, s. 99–103.
[5] Antagna texter, P6_TA(2007)0282.
[6] Antagna texter, P6_TA(2008)0101.
[7] Antagna texter, P6_TA(2008)0580.

för ett starkt och robust vapenhandelsfördrag, bl.a. ”Kampanjen kontrollera vapnen” och uppmaningen från mottagarna av Nobels fredspris,

– med beaktande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/43/EG om överföring av försvarsrelaterade produkter,

– med beaktande av artikel 34 i Lissabonfördraget,

– med beaktande av artikel 110.2 i arbetsordningen, och av följande skäl:

A. Det finns inget rättsligt bindande globalt fördrag som reglerar överföring av konventionella vapen.

B. I FN:s generalförsamlings resolution 64/48 uppmanas eftertryckligen FN-medlemsstaterna att uppnå ett effektivt och välavvägt rättsligt bindande instrument om högsta möjliga gemensamma internationella standarder för överföring av konventionella vapen och att få till stånd ett starkt och robust fördrag.

C. FN:s generalförsamling har fastställt att målet med vapenhandelsfördraget (ATT) är att få till stånd ett rättsligt bindande fördrag som fastställer gemensamma standarder för import, export och överföring av konventionella vapen och som kräver att medlemsstaterna ser till att deras nationella system och internationella kontroller når upp till högsta möjliga standarder så att man kan undvika en spridning av konventionella vapen från den lagliga marknaden till den olagliga, där de kan användas i terroristhandlingar, organiserad brottslighet eller annan kriminell verksamhet.

D. En vapenhandel utan kontroller och reglering utgör ett allvarligt hot mot den lokala, nationella, regionala och internationella freden, säkerheten och stabiliteten, men även mot demokratin, rättsstatsprincipen och en hållbar social och ekonomisk utveckling. En oreglerad vapenhandel är en faktor som bidrar till väpnade konflikter, tvångsförflyttningar av befolkningen, organiserad brottslighet och terrorism.

E. Vapenhandelsfördraget, som kommer att förhandlas under 2012, måste innehålla tydliga och bindande bestämmelser av högsta internationella standard som även till fullo stämmer överens med internationell människorättslagstiftning och internationell humanitär rätt.

F. Det är viktigt med en enhetlig, sammanhållen och konsekvent EU-strategi för att ett sådant fördrag ska antas och effektivt genomföras på global nivå.

G. För överföringar av vapen finns det inga bindande åtaganden som otvetydigt garanterar respekten för vare sig internationell människorättslagstiftning eller internationell humanitär rätt.

H. Rådet har understrukit att alla nödvändiga åtgärder bör vidtas för att se till att sessionerna i det förberedande utskottet blir så inkluderande som möjligt. I detta syfte antog rådet den 14 juni 2010 beslut 2010/336/Gusp om EU-verksamhet till stöd för processen med vapenhandelsfördraget för att främja vapenhandelsfördraget bland FN:s medlemsstater och hos det civila samhället och industrin.

I. Sedan antagandet av EU:s gemensamma ståndpunkt om fastställande av gemensamma regler för kontrollen av export av militär teknik och krigsmateriel har den bidragit till harmoniseringen av medlemsstaternas nationella kontrollstrategier för vapenexport, och olika tredjeländer har officiellt ställt sig bakom dess principer och kriterier.

J. Vapenhandelsfördraget måste stärka redovisningsskyldigheten, och det måste genomföras på ett öppet och insynsvänligt sätt.

K. FN-stadgan tillerkänner sina medlemmar rättigheter och skyldigheter, t.ex. alla staters naturliga rätt till individuellt eller kollektivt självförsvar enligt artikel 51.

Insyn och redovisningsskyldighet är nyckeln till ett robust vapenhandelsfördrag

1. Europaparlamentet noterar att globala exporter har blivit allt värdefullare, trots den ekonomiska och finansiella krisen, och att EU:s medlemsstater kontinuerligt representerar uppskattningsvis 30 procent av all export och är bland världens största tillverkare och exportörer av vapen.[1] Parlamentet understryker därför att EU har både ett ansvar och ett intresse av att utveckla och medverka till en reglerad global vapenhandel med mer insyn och kontroll.

2. Europaparlamentet är medvetet om att vapenindustrin bidrar till att skapa nya arbetstillfällen och ekonomisk tillväxt. Parlamentet anser dock att den illa reglerade och okontrollerade vapenhandeln som är utan insyn leder till ansvarslös vapenhandel och har orsakat onödigt mänskligt lidande samt underblåst väpnad konflikt, instabilitet, terroristattacker och korruption. Parlamentet anser även att den har underminerat fredsuppbyggnadsprocesser, goda styrelseformer och socialekonomisk utveckling samt lett till störtandet av demokratiskt valda regeringar såväl som överträdelse av rättsstatens principer, mänskliga rättigheter och internationell humanitär rätt.

3. Europaparlamentet efterlyser därför att de förhandlingar som äger rum i juli 2012 om ett rättsligt bindande internationellt vapenhandelsfördrag utgör ett historiskt steg framåt genom att, med större insyn och redovisningsskyldighet, införa de högsta internationella standarderna och kriterierna för att utvärdera beslut om överföringen, importen och exporten av konventionella vapen.

4. Europaparlamentet uppmanar det internationella samfundet att bevisa sitt åtagande att reglera den internationella vapenhandeln genom att till fullo använda arbetsordningen för att enas om en omfattande text som täcker alla stora frågor som är nödvändiga för att ett robust fördrag ska godkännas under konferensen i juli 2012.

5. Europaparlamentet efterlyser snabba förhandlingar och att ett globalt och heltäckande vapenhandelsfördrag från FN snabbt antas och träder i kraft.

[1] Uppgifterna kommer från Sipris trendindexvärden (uttryckta i US dollar i 1990 års fasta priser), som är tillgängliga på: http://www.sipri.org/databases/armstransfers/background/explanations2_default

Räckvidd

6. Europaparlamentet betonar att ett effektivt fördrag bör täcka bredast möjliga spektrum av verksamheter i handeln med konventionella vapen, såsom import, export, överföring (bl.a. transitering och omlastning samt tillfällig import, export och reexporter), utländsk licenstillverkning och hantering av vapenförråd, samt alla tjänster kopplade till dessa verksamheter.

7. Europaparlamentet anser att ett effektivt fördrag bör täcka alla aspekter av handeln med konventionella vapen, såsom överföringar mellan stater eller från stat till privata slutanvändare, kommersiell försäljning, uthyrning samt lån, gåvor eller bistånd och alla övriga typer av överföringar.

8. Europaparlamentet anser att ett effektivt fördrag även bör täcka så många typer av konventionella vapen som möjligt, såsom handeldvapen, lätta vapen och ammunition, immateriella överföringar samt komponenter och teknik som används i dem, för att tillverka dem eller för att underhålla dem, oavsett om vapnen används militärt eller för andra ändamål kopplade till säkerhet och brottsbekämpning.

9. Europaparlamentet anser att vederbörlig uppmärksamhet bör ägnas åt märkning och spårbarhet hos konventionella typer av vapen och ammunition för att man ska kunna stärka ansvarsskyldigheten och förhindra att vapenöverföringar sker till olagliga mottagare.

Kriterier och internationella standarder

10. Europaparlamentet anser att den långsiktiga framgången för vapenhandelsfördraget är beroende av att man antar högsta, starkaste och tydligast möjliga standarder.

11. Europaparlamentet efterlyser att vapenhandelsfördraget ska påminna de undertecknande staterna att när de fattar beslut om att överföra vapen bör de fullt ut respektera sina internationella förpliktelser. De måste särskilt respektera internationell människorättslagstiftning, internationell humanitär rätt och enligt FN-stadgan bl.a. regionala organisationers och FN:s säkerhetsråds sanktioner och vapenembargon. Parlamentet anser att de undertecknande staterna inte ska överföra vapen till länder där det finns en överhängande risk att vapnen skulle användas vid, eller underlätta, allvarliga kränkningar av internationell människorättslagstiftning och internationell humanitär rätt, i form av t.ex. folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser.

12. Europaparlamentet uppmanar FN:s medlemsstater att anta ytterligare bindande kriterier (att utveckla till internationell standard) som ska vägleda beslutsfattare i vapenexport, och särskilt de som bör omfatta destinationslandets historik av goda styrelseformer, demokrati, rättsstaten, mänskliga rättigheter, icke-spridning, kampen mot korruption, risken för omdirigering, effekten på landets socialekonomiska utveckling och bevarandet av regional fred och säkerhet. Parlamentet anser att särskilda kriterier för korruptionsbekämpning bör utarbetas i fördraget.

13. Europaparlamentet begär att dessa kriterier ska utarbetas till riktlinjer för riskbedömningar som en grund för beslutsfattande om vapenöverföringar.

14. Europaparlamentet uppmanar Europeiska unionen att, utan hinder av resultatet av förhandlingarna om vapenhandelsfördraget, fortsätta upprätthålla strängast möjliga standarder och tolkning av EU:s gemensamma ståndpunkt om vapenexport (2008/944/Gusp) och dess åtta kriterier, särskilt med avseende på internationell människorättslagstiftning och internationell humanitär rätt.

Tillämpning och rapporteringskrav

15. Europaparlamentet understryker vikten av att genomföra vapenhandelsfördraget på ett effektivt och trovärdigt sätt, och betonar redovisningsskyldighet, insyn, ansvar hos de undertecknande staterna och stärkt samordning mellan de behöriga myndigheterna.

16. Europaparlamentet betonar att ett robust vapenhandelsfördrag måste innehålla bestämmelser och riktmärken där de undertecknande staterna åtar sig att anta nationell lagstiftning och att inrätta en nationell kontrollmyndighet för alla typer av överföringar av föremål som omfattas av fördraget samt uppfylla alla krav på rapportering och genomförande. Parlamentet anser att vapenhandelsfördraget ska täcka slutanvändarnas kontroller och förmedlingsverksamhet, t.ex. registrering av aktörer och licensiering av deras aktiviteter, bifogande genom sökandes försorg av nödvändig information och fullständig styrkande dokumentation före beviljande av exportlicens samt lagstiftande åtgärder som straffbelägger alla överföringar av konventionella vapen – och tillhörande ammunition – som inte är licensierade av nationella myndigheter och enligt fördraget.

17. Europaparlamentet anser att ett effektivt genomförande av fördraget kommer att vara beroende av ett främjande av öppenhet samt utbyte mellan de undertecknande staterna av information om och de bästa metoderna för beslut om export, import och överföring av vapen.

18. Europaparlamentet anser att erfarenheten från FN:s växande register över konventionella vapen kommer att underlätta uppbyggandet av sådan insyn och utbyte av information, och efterlyser ytterligare utvidgning av vapenkategorierna i registret, bl.a. handeldvapen, lätta vapen och ammunition.

19. Europaparlamentet efterlyser därför att vapenhandelsfördraget i form av verkningsfulla och tydliga bestämmelser ska begära regelbundna årliga rapporter från de undertecknande staterna om alla vapenöverföringsbeslut, inklusive information om typerna, mängderna och mottagarna av utrustning som godkänns för överföring, och om genomförandet av fördraget i hela dess räckvidd och med alla bestämmelser. Parlamentet efterlyser att vapenhandelsfördraget också ska kräva att de undertecknande staterna inrättar system för detaljerad diarieföring för åtminstone 20 år med avseende på all internationell handel och alla internationella transaktioner som behandlas inom ramen för det nationella kontrollsystemet.

20. Europaparlamentet begär att en särskild stödenhet för genomförande av vapenhandelsfördraget upprättas. Enheten skulle bl.a. sammanställa och analysera de undertecknande staternas rapporter. Parlamentet begär även att FN:s generalsekreterare offentliggör en årsrapport med ytterligare förslag för stärkandet av fördragets bestämmelser. Parlamentet efterlyser att stödenheten för genomförande av vapenhandelsfördraget ges rätt att även analysera uppgifter om vapenöverföringar och

identifiera avvikelser och potentiella överträdelser av fördraget samt rapportera till alla de undertecknande staterna.

21. Europaparlamentet begär att alla sådana rapporter görs tillgängliga för alla de behöriga myndigheterna.

22. Europaparlamentet begär årsmöten för de undertecknande staterna samt granskningskonferenser vart femte år där organisationer från det civila samhället uppmanas att delta.

23. Europaparlamentet anser att den långsiktiga framgången för vapenhandelsfördraget är beroende av full insyn och redovisningsskyldighet till de behöriga nationella myndigheterna, inklusive parlamentariska kontrollorgan, i länder som exporterar och importerar vapen. Parlamentet begär därför robusta insynsmekanismer, bl.a. årsrapporter, för att stärka parlamentens roll av att hålla sina regeringar ansvariga för beslut om export, import och överföringar av vapen.

24. Europaparlamentet anser att en undertecknande stat som begär stöd för att genomföra sina åtaganden enligt vapenhandelsfördraget bör få nödvändigt stöd och teknisk hjälp. Parlamentet uppmanar Europeiska unionen att fortsätta sin uppsökande verksamhet och utöka sin assistans i t.ex. rättsligt bistånd, institutionsbyggande, administrativt stöd och stöd till att förbättra nationell sakkunskap hos alla organ som medverkar i kontrollen av vapenöverföring, såsom organisationer i det civila samhället och parlament.

EU:s och Europaparlamentets roll

25. Europaparlamentet är medvetet om den samstämda och konsekventa roll som EU och medlemsstaterna har i stödet till den internationella process som ska fastställa ett vapenhandelsfördrag. Parlamentet efterlyser fortsatt åtagande och uppsökande verksamhet inför konferensen, bl.a. på den högsta politiska nivån i démarcher och möten inför konferensen i juli samt i ratificerings- och genomförandeprocessen.

26. Europaparlamentet anser att EU:s svar till FN:s generalsekreterares begäran om synpunkter på inslagen i ett vapenhandelsfördrag representerar en lämplig grund för samordnade åtgärder av EU:s medlemsstater på den internationella konferensen om vapenhandelsfördraget.

27. Europaparlamentet uppmanar eftertryckligen vice ordföranden/den höga representanten att inleda nära samråd och samordning med alla EU:s medlemsstater för att se till att EU uppträder enat och företräder en stark ståndpunkt.

28. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att i linje med sitt åtagande i Lissabonfördraget upprätthålla unionens ståndpunkter som framförts som svar till FN:s generalsekreterare på konferensen i syfte att säkra ett ambitiöst resultat och ett robust vapenhandelsfördrag. Parlamentet uppmanar därför EU:s medlemsstater att öppet och otvetydigt ge uttryck för sitt stöd för EU:s delegation när den deltar i förhandlingarna.

29. Europaparlamentet välkomnar vice ordförandens/den höga representantens redogörelse, i linje med artikel 34.1 i fördraget om Europeiska unionen, att lägga fram EU:s ståndpunkt för parlamentet inför konferensen.

30. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till vice ordföranden för kommissionen/den höga representanten för utrikes frågor och säkerhetspolitik, rådet, kommissionen, Förenta nationerna samt EU-medlemsstaternas nationella parlament.